

del progrés i de la cultura del poble», síntesi prou acabada de la seva concepció de la cultura, molt propera a l'esperit noucentista.

Si una cosa trobem a faltar en el llibre que comentem és l'aportació crítica de l'autora, que analitzi el pensament i l'obra de Macau, que els situï en el seu context cultural i polític; que vagi més enllà, en els aspectes biogràfics, del que ja va escriure L.M. Mestras; que ens expliqui, per exemple, com va viure la guerra i la postguerra... Seria un bon complement a l'encomiable tasca de recerca feta i a la qualitat de l'edició.

Xavier Besalú

El regne de la cultura popular

Obra del cançoner popular de Catalunya.

Memòries de missions de recerca. Vol. IX. A cura de Josep MASSOT i MUNTANER. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1999.

L'obra del cançoner popular de Catalunya continua, de mans del savi i infatigable benedictí dom Josep Massot i Muntaner, el seu imparabile camí amb la publicació del volum IX de les memòries de les missions de recerca del cançoner popular de Catalunya. Portem fins a aquestes pàgines l'atapeït volum, de gai-

rebé 400 pàgines, perquè bona part del material recollit correspon a estades fetes a Torroella de Montgrí i l'Estartit (1927), i a l'Alt Empordà (1928). Com en els volums precedents, ens trobem amb un recull de cançons (lletra i música) recollides per destacats folkloristes de l'època, que amb diplomàcia i bones maneres interrogaven pagesos, mariners, bosquetans, àvies, etc. perquè els cantessin tonades, cançons i danses que sabien de memòria, i que s'havien transmès de pares a fills. Per tal de sistematitzar aquest tresor popular va néixer de mans de W.J. Thomas, a la segona meitat del segle XIX, una disciplina anomenada folklore (saviesa del poble). Palmira Jaquetti i Enric d'Aoust signen la missió de Torroella i l'Estartit, mentre que la comarca de l'Alt Empordà fou visitada per Joan Tomàs i Joan Amades.

Cada poble té el seu cançoner tradicional, i Catalunya, que en posseeix un de riquíssim, mal conegut encara, no en podia ser una excepció. Durant moltes centúries aquesta poesia, sotmesa a moltes deturpacions i canvis, transmesa de boca en boca, ha estat testimoni d'un món tractat de vegades de subaltern, en el qual hi caben tots els gèneres i registres per explicar les convulsions humanes que ha sofert qualsevol societat. Romanços, cor-

randes, cançons d'amor i de taverna formaven part del fons ritual de molts cantaires anònims, una herència secular que ara recuperem en una admirable edició que avança amb pas ferm.

Pep Vila

L'adversitat d'un polític íntegre

Josep M. FIGUERES.

Manuel Carrasco i Formiguera. Diari de presó (1923-1924).

Barcelonesa d'Edicions, 1999. 234 pàgines.

El barceloní Manuel Carrasco i Formiguera fou, en els primers temps de la República, un polític vinculat a les comarques gironines. El seu partit, Acció Catalana, es fusionà el març de 1931 amb Acció Republicana de Catalunya i es convertí en Acció Catalana Republicana (ACR), també denominat Partit Catalanista Republicà (PCR). Amb aquesta formació política, i en coalició amb ERC, Carrasco va obtenir l'acte de diputat per Girona en les eleccions generals del 28 de maig de 1931, en assolir el 77% dels vots.

El llibre que ressenyem, però, fa referència a les activitats polítiques i cíviques de Carrasco anteriors al període republicà. La tasca investigadora de Josep M. Figueres ha permès

documentar amb molta exhaustivitat els problemes que va tenir Carrasco amb la justícia abans, durant i fins i tot després de la dictadura del general Primo de Rivera. El llibre transcriu el primer consell de guerra patit pel polític, el 1922, en què la causa fou arxivada, i analitza el segon, realitzat el 1923 i molt més greu que l'anterior, atès que va provocar el seu empresonament. Tot i que cal apuntar que Figueres no ha localitzat les actes del sumari, en canvi ha disposat –gràcies a la generositat de la família del condemnat– del diari que Carrasco va escriure a la presó Model de Barcelona i posteriorment al penal de Burgos, en ser-hi traslladat. El diari s'enceta el 23 d'octubre de 1923 (data d'ingrés a la presó Model) i es clou el 12 de març de l'any següent, en què el seu alliberament era imminent. Aquest text, juntament amb algunes cartes trameses pel pres, constitueix el gruix principal del llibre.

El contingut del diari de presó de Carrasco i Formiguera trasllada el lector a un ambient d'angoixa irrespirable. La descripció de les inhumanes condicions del penal de Burgos magnifiquen la injustícia comesa contra un home que simplement havia intentat exercir el seu dret a la llibertat d'expressió.

Lluís Costa

La integració lingüística del Rosselló

Narcís IGLÉSIAS.
La llengua al Rosselló, qüestió d'estat. La integració lingüística del Rosselló a França (1659-1789).
 Eumo, Vic, 1998.
 153 pàgines.

La integració lingüística del Rosselló a França és un episodi fonamental de la història de la llengua catalana. *La llengua al Rosselló, qüestió d'estat* reuneix un bon nombre de documents en català i en francès —que Narcís Iglésias tradueix a peu de pàgina— sobre política lingüística *avant la lettre*, que permeten observar la història lingüística del Rosselló des del 1659 (any en què s'incorporà a França) fins a la Revolució Francesa. Els textos estan dividits en tres apartats —administració, ensenyament i església— i diversos subapartats que emplacen els

documents en diversos àmbits: la legislació lingüística en l'àmbit civil i eclesiàstic, l'establiment dels jesuïtes a Perpinyà, les ordres per a l'establiment de les primeres escoles reials i l'ensenyament en francès, les prohibicions d'estudiar al Principat, documents sobre la universitat i les lleis sobre l'ensenyament aprovades durant la convenció republicana.

El treball d'Iglésias, però, no es limita a la transcripció de textos —molts inaccessibles i d'altres publicats per primera vegada—, sinó que els contextualitza en una introducció extensa i eficaç que ocupa una tercera part del llibre. La combinació dels documents i l'àmplia introducció permeten, a més de tenir recollits i ordenats una gran quantitat de textos difícils de trobar, validar les conclusions de l'estudi, imprescindible per a qui vulgui aprofundir en la complexa història de la llengua —les llengües— al Rosselló. Els 31 textos transcrits —decrets, ordres i edictes reials, cartes, queixes, permisos...— permeten descobrir, per exemple, els mitjans que va utilitzar la monarquia francesa a l'hora d'integrar lingüísticament el Rosselló a la corona, i a la vegada també mostren com les autoritats de la regió s'hi van adaptar per tal de mantenir els privilegis que ja eren vigents a l'organització política i lingüística anterior.

Jordi Cornellà Detrell

La història del menjar

Pep VILA.
Les litúrgies del menjar a les terres gironines.
 Diputació de Girona.
 Girona, 2000.
 580 pàgines.

La història ha estat —segurament encara ho és— una de les grans desconegudes entre les disciplines humanístiques al nostre país. Potser perquè els profans l'hem estudiat —ja no diguem après— malament i amb un cert rebuig. Més que al contingut, al mètode. La idea d'història com a memorització mecànica de personatges, dates i batalles —no precisament les «nostres»— i la negació imposada de la pròpia identitat han produït un ahistoricisme notori entre bona part de nosaltres. (La reculada de les humanitats als centres docents no augura res de bo quant a superar-ho, però això és un altre tema).

Davant d'aquesta situació pot semblar agosarat que un historiador, Pep Vila, hagi emprès una recerca tan

acurada i completa d'un aspecte tan aparentment «peculiar» com és l'alimentació, centrada principalment a les terres de Girona.

Diem agosarat per dos motius. Primerament, perquè Vila tracta, amb metodologia impecable, una temàtica que alguns ultraortodoxos consideraran frívola o, si més no, secundària en el seu camp. I és que força mentalitats ingènues no s'han deslliurat encara del prejudici de considerar la història com un compendi d'esdeveniments polítics. Com a molt, condescendeixen a incloure-hi aspectes econòmics. I, justament, l'alimentació —com a fet bàsic i universal en l'activitat humana— ha estat, és i serà un dels puntals i esperons de l'economia. Què motivà els navegants del Renaixement a buscar la ruta de les Índies sinó les espècies, essencials per a la conservació dels aliments en aquella època?

Segonament, la proposta a què ens convida Pep Vila és agosarada per si mateixa, per la seva mateixa concepció —global, dins el marc geogràfic gironí, diacrònicament completa— i per la vastitud d'informació incorporada, inèdita en bona part.

No ens trobem davant d'un llibre de cuina més o menys embolcallat de l'exotisme que confereix el pas dels segles. El lector no hi trobarà —almenys no expressades en forma de manual— receptes susceptibles de fer-